

легенди краю

Легенда села Осницьк

Село Осницьк (Осниці – давня назва) дуже старе село. Воно було розташоване колись на південь від залізниці на пагорбі серед боліт. Хатинки тулилися між деревами. Селяни обробляли землю, випасали худобу, займалися полюванням, збирали ягоди й гриби. Працьовиті люди жили в селі. Але й сюди добиралися вороги – монголи, кримські татари та інші.

З тієї сивої давнини дійшла до нас легенда, що хвилює серця односельчан і зараз. Як і скрізь по Руській землі, за селом була вежа, на якій завжди чатували почерзі найзіркіші молодці. Вони слідкували, щоб ворог зненацька не підкрався до села.

Ранньою весною, коли всі люди збиралися на роботи, прискакав юнак і повідомив про наближення ворога. Старійшина громади наказав збирати збіжжя, товар, збирати дітей, старих і тікати за болота, куди ворог не піде, бо не знає дороги через болото.

В селі, в передостанній хатинці під лісом, у сім'ї внука жила старенька бабуся, якій було 105 років. Уже й ім'я молодь її забула, всі називали її бабунюю. Коли збирався тікати онук, діти кинулися до бабуні, просили її йти з ними в ліс, у болота. Але старенька відмовилася, сказала: „А кому я треба така стара? Текайте детки, од ворога, а я за печ заховаюс і пережду”.

Не хотіли діти покидати бабуню, але вона не захотіла їм заважати в дорозі, залишилася в хатині.

Зайшли вороги в село, кинулися по хатах – пусті хати, нікого немає. Сердиті вороги. Вирішили спалити село. Ось вони вскочили в хатину, де ховалася бабуня. Знайшли її. Виштовхнули з-за печі немічну, поставили перед очі грізного бегадира-монгола. Стали допитувати її, де інші. Старенька спокійно відповіла, що повтікали всі. Заставили вороги стареньку вести їх туди, де заховалися жителі села. Старенька зібралася й повела ворогів, але зовсім у протилежний бік. Завела їх у непрохідне болото. Стали топитися монголи.

- Куди нас завела, стара?! – грізно запитали вороги.

- А ви звідси не вийдете, - відповіла старенька, дивлячись на сонце, що ховалося за вершинами дерев. – Це болото непрохідне.

Заметушилися вороги, кинулися в різні боки, але темрява оповила болото. Відрубали голову вороги старенькій, але й самі всі загинули в болоті.

В пам'ять про її подвиг люди й назвали це болото Бабиним. Легенда говорить, що через кілька років коло болота утворилася піщана гора. Її теж назвали Бабиною горою. Пройшли віки, сталося багато подій, заросло й обміліло болото, але назва за ним так і залишилася.

- Куди йдеш? – питають односельці один одного, прямуючи лісом на південний захід.

- Піду до Бабиного болота.

Там на Бабиній горі, ростуть проліски.

Через віки пам'ять народна принесла до нас героїчний подвиг нашої землячки, простої жінки, що надто любила свою землю, своїх односельців.

Легенда Більського озера

Окрасою села Більськ, що в Рокитнівському районі, та й усієї округи, є велике мальовниче озеро за такою ж назвою. Додають чарів цій гарній водоймі й казкові легенди, якими вона оповита. Трохи стишивши голос-щоб не наполохати диво, місцеві люди переповідають їх, здається, споконвіків.

Одна з цих незвичайних легенд мовить про таке. Буцімто на тому місці, де тепер озеро, було у сиву давнину невелике поселення. Люди з того села вели спокійний осілий спосіб життя, користуючись дарами лісу, обробляючи землю. Та сталося так, що за повсякденними клопотами, турботами про те, щоб був хліб на столі, забули вони про духовне, перестали цінувати такі відвічні цінності як любов, доброта, справедливість.

Одного разу прийшов до цього села старець і попросився на нічліг, але черстві серцем господарі зачинили перед немичним старим чоловіком двері. Змилосердилася над ним лише бідна вдова: впустила до хати, нагодувала, чим мала. А вранці дідок сказав жінці, щоб вона забирала дитину і йшла якомога далі від цього місця. І в жодному випадку не озирайся, які б крики та плач не чула, не зважай на них,- наказав старець, а потому пішов на майдан біля церкви, встромив свій ціпок у землю і зник.

Діти, котрі бігали поруч, запримітивши нову річ, схотіли, звичайно ж, роздивитися її і висмикнули палицю із землі. Щойно вони це зробили, як із того місця вирвався небувалої сили струмінь води. Зрозумівши, що коїться лихо, люди намагалися якось зарадити цьому. Та марно. Вода прибувала і прибувала... Люди бігали, беспорядно плачучи і волаючи про допомогу, розпачливі зойки разносилися далеко за селом. Почувши їх, добросердна вдова забула про наказ старця й озирнулася. Тієї ж миті жінка та її дитина перетворилися на камінь... На місці ж села утворилося озеро. А той камінь із легенди, кажуть більчани, й тепер можна побачити у болоті неподалік нього. Мешканці села так і називають те урочище – „Камінь”.

Незвичайні історії більчани розповідають не лише про озеро, біля якого розташоване їхнє село, а й про різноманітні урочища навколо цієї водойми. Легендами оповита там ледь не кожна місцина. Багато з них, як і ті, про які вже йшлося, навіюють смуток. Згадуючи, приміром, урочище „Синя трава”, яке нині являє собою болітце між двома пагорбами, а колись було невеликим ставом, більчани розповідають, що у війну фашисти згубили там молоду дівчину і парубка. Кажуть, що вода довго не хотіла забирати молодих життів, і юна пара, не потопавши, кружляла на її поверхні, немов на землі. Коли ж ставок врешті поглинув їх, посеред нього з’явилося дві великі купини з незвичайною синьою травою... Ростає вона там, за словами більчан, і нині.

Що є правдою у цих легендах, а що вигадкою, важко сказати. Впевнено можна стверджувати лише те, що кожна з них містить у собі глибоку мораль, вчить добру, людяності, справедливості, застерігає від бездуховності. Слухаючи від мам, бабусь ті казки-легенди, діти змалку вбирають у себе повагу до тих споконвічних людських цінностей.

Азалія

Важко знайти іншу рослину у флорі Українського Полісся і безпосередньо Рокитнівщини, яка б викликала стільки емоцій і зацікавленості у

ботаніків, натуралістів і просто звичайних людей, як азалія понтійська, або рододендрон жовтий. Варто приїхати у селище Рокитне на початку літа, вийти на прогулянку до його околиць, і перед вами відкриється незабутня картина. Саме у цей час перед гостями краю у своїй повній красі, завдяки золотівтій красуні постає азалія. Під мідними свічами, стовбурами величавих сосен, ніжних берізок – суцільне золоте сяйво. Так цвіте рослина-легенда азалія.

Рослина ця по-справжньому загадкова, бо на Україні росте вузькою смугою на межі Волинського і Житомирського Полісся. Тут вона зустрічається на площі 52 тис. га. Найбільші за площею ареали поширення рослини знаходяться на території Рокитнівщини і Олевського району Житомирської області. НЕ рідко утворює важко прохідні зарості біля смт Соснове, Білокоровичів, Городниці, Новоград-Волинського, Словесного. Правда, трапляються окремі кущі у Білорусії та Польщі, але вони швидше за все занесені людиною.

А основні райони поширення – гори Кавказу і Малої Азії. Чим більше думали вчені про те, як вона перебралася на Полісся, тим густіші тумани оповивали шлях Кавказької «мандрівниці».

Азалія понтійська – це суцільна досконалість. Дуже красиве у неї ланцетне світло-зелене листя, іноді з сизим відтінком, яке після перших заморозків восени перефарбовується на яскраво-червоні, фіолетові чи малинові барви. Чудові в неї плоди – продовгувато-циліндричної форми коробочки, які досягають у листопаді і розтріскуються, викидаючи насіння взимку. Ще більш граціозні доволі великі квіти, які зібрані на верхівках минулорічних пагоніву густі зонтиковидні суцвіття. Розпускаються квіти до появи листя або разом з ними.

На Рокитнівщині азалію понтійську називають жовтим багном, ставлячи в один ряд з білим багном (багно болотяне). У деяких населених пунктах можна почути назву турецьке багно, а ще поліщуки вам розкажуть не одну захоплюючу легенду про цю диво-рослину, ось одна із них.

Росте в Рокитнівському районі на Рівненщині дивної краси квітка Азалія. Як зацвіте в травні, то ніби полум'я обіймає узлісся. І ніде вона більше не приживається. Вчені називають такі рослини ендемами, люди ж про них складають легенди.

...Наскочили турки на село, хотіли сплюндрувати його, та впав їхній паша навколішки перед місцевою красунею і, просячи стати йому за дружину, подарував їй букет небачених квітів. Спочатку дівчина кинула їх під ноги, та пожаліла красу: присипала стебла землею ще й власними сльозами полила рясно. А за чужинцем мусила їхати, щоб урятувати земляків.

За турецьким пашею жила у розкошах. Народила від нього дітей, поодружувала їх, коли ж овдовіла, вирішила повернутися на Батьківщину, бо ж тужила за нею і вдень, і вночі. Одного боялася: у рідному селі рватиметься у неї серце за краєм, де склалася її доля. „Чи так, чи інакше, а страждання мені суджені, бо не туркенья я, та вже й не українка”, - подумала й з першими весняними птахами подалася в рідне село.

А там зустріли її хвилі оранжевого цвіту, й з'єдналися в єдине ціле її тривожна юність і зрілість: сама земля благословила її любов до чужинця, яку доти мала за гріховну.

Звідтоді й росте в Рокитнівському районі ця дивна квітка – азалія.

Навіть, і не віриться, що рослина з такими епітетами, це золото цвіте диво поліської землі, живе не десь у заповіднику чи на острівку незайманої природи, а серед звичайних сосен і беріз, на околицях наших сіл.